Valiokunnan lausunto PuVL 6/2017 vp– K 14/2017 vp

Puolustusvaliokunta

Hallituksen vuosikertomus 2016

Tarkastusvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen vuosikertomus 2016 (K 14/2017 vp): Asia on saapunut puolustusvaliokuntaan mahdollisen lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava tarkastusvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- ylijohtaja, osastopäällikkö Teemu Penttilä, puolustusministeriö
- neuvotteleva virkamies Timo Rivinoja, puolustusministeriö

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Johdanto

Hallituksen vuosikertomuksessa 2016 todetaan Suomen turvallisuus- ja puolustuspoliittisen toimintaympäristön muuttuneen. Kertomuksen mukaan puolustukselle asetetut vaatimukset ovat kasvaneet. Suomen puolustaminen edellyttää toimintaympäristöön suhteutettua maa-, meri- ja ilmapuolustuksen sekä niitä tukevien yhteisten suorituskykyjen muodostamaa kokonaisuutta sekä kykyä ottaa vastaan ja antaa kansainvälistä apua.

Vuonna 2016 valmisteltiin puolustusministeriön hallinnonalan johdolla valtioneuvoston puolustusselontekoa. Lisäksi puolustusministeriö osallistui ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon valmisteluun. Valiokunta toteaa, että se on seikkaperäisesti arvioinut Suomen puolustuskyvyn ylläpitämiseen ja kehittämiseen vaikuttavia tekijöitä puolustusselonteosta antamassaan mietinnössä (PuVM 4/2017 vp).

Vuosikertomuksessa on arvioitu puolustushallinnolle asetettujen vaikuttavuustavoitteiden toteutumista. Suomen etujen mukainen puolustuspolitiikka, turvallisen yhteiskunnan takaaminen viranomaisyhteistyön kautta sekä kansainvälisen turvallisuuden vahvistaminen saivat arvosanan hyvä. Sen sijaan ennaltaehkäisevälle puolustuskyvylle annettiin arvosana tyydyttävä. Ennaltaehkäisevää puolustuskykyä koskevassa arviossa tuotiin arvosanaa heikentävänä tekijänä esiin muun

muassa se, että valmiusvaatimusten kasvu on muiden toimintamenopaineiden ohella edellyttänyt määrärahojen siirtämistä materiaalihankinnoista toimintaan, mikä on osaltaan vaikeuttanut riittävän materiaali-investointitason säilyttämistä.

Puolustusvaliokunta on viime vuosina kiinnittänyt samaan asiaan huomiota erityisesti budjetti- ja kehyslausunnoissaan (PuVL 4/2017 vp, PuVL 6/2016 vp, PuVL 3/2015 vp). Valiokunta toteaa, että puolustusselonteossa esitetyt lisämäärärahatarpeet valmiuden kehittämiseen sekä materiaalibudjettiin pienentävät merkittävästi tätä ongelmaa. Valiokunta korostaa, että materiaalisen valmiuden ylläpidon lisäksi on varmistettava puolustusvoimien henkilöstöresurssien riittävyys, turvattava laadukas reserviläiskoulutus sekä vapaaehtoisen maanpuolustustyön toimintaedellytykset.

Eduskunnan lausumat ja kannanotot

Ulkopuolisen rahoituksen hyödyntäminen Maanpuolustuskorkeakoulun toiminnassa

Eduskunta edellytti, että puolustusministeriö antaa vuoden 2016 loppuun mennessä puolustusvaliokunnalle selvityksen rahastotalousmahdollisuuden hyödyntämisestä Maanpuolustuskorkeakoulun toiminnassa. Valiokunta toteaa, että tällainen selvitys on valiokunnalle annettu, joten lausuma ei enää ole tarpeellinen.

Asevelvollisten taloudelliset etuudet

Eduskunta edellytti asevelvollisuuslakia koskevassa mietinnössään vuonna 2007, että hallitus ryhtyy toimiin varusmiespalveluajan ottamiseksi huomioon eläkkeen määräytymisessä sekä kotiuttamisrahan maksamiseksi palveluksesta kotiutuville. Eduskunta edellytti lisäksi, että asevelvollisille kuuluvia taloudellisia etuuksia kehitetään edelleen.

Valiokunta toteaa, että puolustushallinto on määrätietoisesti kehittänyt asevelvollisten etuja muun muassa vuonna 2010 julkaistun raportin Suomalainen asevelvollisuus suositusten pohjalta. Sen sijaan hankkeet kotiuttamisrahan palauttamisesta tai varusmiespalvelusajan mahdollisesta huomioimisesta eläkkeen määräytymisessä eivät ole edenneet. Näistä toimista päättäminen kuuluu sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle. Valiokunta edellyttää, että myös näissä hankkeissa päästään eteenpäin. Toimenpiteiden toteutus osoittaisi konkreettisesti vankan yhteiskunnallisen tuen varusmiesjärjestelmän säilyttämiselle ja kehittämiselle. Asevelvollisten taloudellisten etuuksien kehittämistä koskeva lausuma on siksi syytä pitää voimassa.

Valmiuslakia koskeva kokonaisarvio

Eduskunta edellytti 9.12.2011, että valtioneuvosto laatii kokonaisarvion valmiuslain suhteesta perustuslain 23 §:ään (perusoikeudet poikkeusoloissa). Valiokunta huomauttaa, että valtioneuvostolta on tullut sama vastaus joka vuosi tähän lausumaan: asiassa ei ole eduskunnalle uutta ilmoitettavaa. Selvitystyön viivästymistä on perusteltu sillä, että valmiuslain ja perustuslain 23 §:n välisen suhteen kokonaisarvion tekeminen on mittava selvitystyö.

Valiokunnan lausunto PuVL 6/2017 vp

Valiokunta huomauttaa, että Suomen turvallisuusympäristö on muuttunut voimakkaasti viimeisten vuosien aikana ja näin ollen myös valmiuslain merkitys on korostunut. Tätä taustaa vasten lausuma on entistä ajankohtaisempi, ja se on syytä pitää voimassa. Valiokunta viittaa tässä yhteydessä myös puolustusselonteon mietinnössä esiin tuomaansa kantaan siitä, että valtioneuvoston on syytä käynnistää mahdollisimman nopeasti selvitystyö, jossa arvioidaan valmiuslain mahdolliset täydennystarpeet. Tässä selvityksessä tulee erityisesti varmistaa, että valmiuslaki huomioi kattavasti erilaiset hybridiuhat. Valiokunta näkee, että nämä kaksi selvitystehtävää on yhdistettävissä, ja kiirehtii tällaisen selvitystyön käynnistämistä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Puolustusvaliokunta esittää,

että tarkastusvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 14.9.2017

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Ilkka Kanerva kok
varapuheenjohtaja Mika Kari sd
jäsen Thomas Blomqvist r
jäsen Timo Heinonen kok
jäsen Marisanna Jarva kesk
jäsen Seppo Kääriäinen kesk
jäsen Elina Lepomäki kok
jäsen Markus Mustajärvi vas
jäsen Lea Mäkipää si
jäsen Jari Ronkainen ps
jäsen Mikko Savola kesk
jäsen Satu Taavitsainen sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Heikki Savola